

Determining the Relationship Between Spiritual Intelligence and Psychological Hardiness and Marital Adjustment of Mothers With Students With Special Learning Disabilities

*Niusha B¹, Mohammadinia N², Momen Beitollahi S³, Madani A³

Author Address

1. Associate Professor, Department of Psychology, Islamic Azad University, Saveh Branch, Saveh, Iran;

2. PhD Student in Psychology, Islamic Azad University, Saveh Branch, Saveh, Iran;

3. MA Clinical Psychology, Islamic Azad University, West Tehran Branch, Tehran, Iran.

*Corresponding Author's Email: beheshtehniusha1414@gmail.com

Received: 2020 July 4; Accepted: 2020 September 20

Abstract

Background & Objectives: Specific learning disabilities are the most important cause of poor academic performance, and many affected students have difficulty learning curricula. In addition to interrupting educational activities, learning disabilities affect students' psychological, developmental, and familial factors. Marital adjustment is one of the threatening factors in married life that may occur in the parents of children with special learning disabilities. Also, due to the importance of parents' mental health, especially mothers with students with special learning disabilities, their resilience to psychological pressures is crucial and can make this burden lighter for them. On the other hand, spiritual factors are a determining factor in the dynamics of marital relations and family strength. In general, the study of family relationships and systemic factors affecting the health and dynamism of students with special learning disabilities is very important because parental involvement in children's education can provide meaningful services and maximize educational potential. The present study aimed to determine the relationship between spiritual intelligence and hardiness with marital adjustment of mothers with students with special learning disabilities.

Methods: The method of the present study was descriptive–correlational. The statistical population comprised all mothers of students with special learning disabilities living in the city of Khosf, Iran, in the academic year of 2018–19. One hundred mothers from the statistical community were selected via the available sampling method. The inclusion criteria of mothers with students with specific learning disabilities included a definite diagnosis of their child's learning disability by experts and trainers of the learning disability center, not having a mental illness based on the Rutter form and the student's file, having at least reading and writing literacy, and having consent to complete the research questionnaires. The exclusion criteria were unwillingness to cooperate or being illiterate. Data collection tools included Spiritual Intelligence Scale (King, 2008), Ahwaz Psychological Hardiness Questionnaire (Kiamarsi et al., 1998), and Marital Adjustment Scale (Spanier, 1987). To analyze the obtained data, the descriptive (mean, standard deviation) and inferential statistics (the Pearson correlation and multiple linear regression test) were performed at a significance level of $\alpha=0.05$ in SPSS version 25.

Results: The linear regression coefficients showed the values of standardized regression coefficient (β) as follows: existential critical thinking, $\beta=0.112$ ($p=0.034$); production of personal meaning, $\beta=0.245$ ($p<0.001$); transcendent awareness, $\beta=0.137$ ($p<0.001$); development of consciousness, $\beta=0.143$ ($p=0.017$); struggle, $\beta=0.118$ ($p<0.001$); commitment, $\beta=0.109$ ($p=0.041$); and control, $\beta=0.127$ ($p=0.025$). So, spiritual intelligence and psychological hardiness could significantly predict marital adjustment.

Conclusion: Based on the study findings, by promoting spiritual intelligence and hardiness, it is possible to improve the marital adjustment of mothers with students with special learning disabilities.

Keywords: Spiritual intelligence, Psychological hardiness, Marital adjustment, Special learning disorder.

تعیین رابطه هوش معنوی و سرسختی روان‌شناختی با سازگاری زناشویی مادران دارای دانش‌آموزان با اختلال یادگیری خاص

* بهشته نیوشا^۱، ندا محمدی‌نیا^۲، سمن مومن بیت‌اللهی^۳، آزاده مدنی^۳

توضیحات نویسندگان

۱. دانشیار گروه روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه، ساوه، ایران؛

۲. دانشجوی دکتری روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه، ساوه، ایران؛

۳. کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران غرب، تهران، ایران.

* رایانامه نویسنده مسئول: beheshtehniusha1414@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴ تیر ۱۳۹۹؛ تاریخ پذیرش: ۳۰ شهریور ۱۳۹۹

چکیده

زمینه و هدف: حضور کودک با اختلال یادگیری خاص پیامدهای طولانی‌مدت و تغییرات آشکار و پنهان مختل‌کننده‌ای را در ابعاد گوناگون زندگی اعضای خانواده ایجاد کند. هدف پژوهش حاضر، تعیین رابطه هوش معنوی و سرسختی روان‌شناختی با سازگاری زناشویی مادران دارای دانش‌آموزان با اختلال یادگیری خاص بود.

روش بررسی: روش پژوهش، توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری را تمامی مادران دارای دانش‌آموز با اختلال یادگیری خاص شهر خوسف در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۹۸ تشکیل دادند. تعداد صد نفر از بین جامعه آماری، به روش نمونه‌گیری در دسترس به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزارهای گردآوری داده‌ها، مقیاس هوش معنوی (کینگ، ۲۰۰۸)، پرسش‌نامه سرسختی روان‌شناختی اهواز (کیامرثی و همکاران، ۱۳۷۷) و مقیاس سازگاری زناشویی (اسپانیر، ۱۹۸۷) بود. تحلیل داده‌ها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و آزمون رگرسیون خطی چندگانه با نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۲۵ در سطح معناداری $\alpha=0/05$ انجام شد.

یافته‌ها: نتایج ضرایب رگرسیون خطی نشان داد، مقدار ضریب رگرسیونی استاندارد شده (Beta) برای متغیرهای تفکر انتقادی وجودی ($\beta=0/112, p=0/034$)، تولید معنای شخصی ($\beta=0/245, p<0/001$)، آگاهی متعالی ($\beta=0/137, p<0/001$)، توسعه حالت هشجاری ($\beta=0/143, p=0/017$)، مبارزه‌جویی ($\beta=0/118, p<0/001$)، تعهد ($\beta=0/109, p=0/041$) و کنترل ($\beta=0/127, p=0/025$) بود؛ از این‌رو هوش معنوی و سرسختی روان‌شناختی به‌شکل مثبت و معناداری، توانایی پیش‌بینی سازگاری زناشویی مادران دارای دانش‌آموزان با اختلال یادگیری خاص را داشتند.

نتیجه‌گیری: براساس یافته‌های پژوهش نتیجه‌گیری می‌شود، با ارتقای هوش معنوی و سرسختی روان‌شناختی، می‌توان سازگاری زناشویی مادران دارای دانش‌آموزان با اختلال یادگیری خاص را بهبود بخشید.

کلیدواژه‌ها: هوش معنوی، سرسختی روان‌شناختی، سازگاری زناشویی، اختلال یادگیری خاص.

برمبنای پنجمین ویرایش راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی، اختلال یادگیری خاص^۱، اختلالی عصبی-تحویلی با منشأ زیستی است که موجب نابهنجاری‌هایی در سطح شناختی می‌شود (۱). درواقع اختلال یادگیری خاص، از دلایل عمده عملکرد ضعیف تحصیلی به‌شمار می‌آید و هر ساله بر تعداد این دانش‌آموزان افزوده می‌شود (۲). این دانش‌آموزان معمولاً با وجود اینکه دارای هوش متوسط یا بیشتر هستند، در شرایط مشابه تحصیلی، عملکرد علمی ضعیف‌تری درمقایسه با سایر دانش‌آموزان دارند (۳). ناتوانی یادگیری^۲ علاوه بر ایجاد وقفه در فعالیت‌های آموزشی، بر عوامل روانی، رشدی و خانوادگی دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد (۴). درواقع تولد کودکی با ناتوانی یادگیری خاص در خانواده پدیده‌ای چالش‌زا است که می‌تواند با ایجاد ذهنیت‌های نامناسب، زندگی زوجین را تحت تأثیر قرار دهد (۵).

سازگاری زناشویی^۳ یکی از عوامل تهدیدکننده زندگی زناشویی است که امکان دارد در والدین دانش‌آموزان دارای اختلال یادگیری خاص به‌وجود آید. سازگاری در زندگی زناشویی، فرایندی مستمر و در حال تغییر است (۶). سازگاری زناشویی به میزان تفاهم و سهیم‌شدن زوجین در فعالیت‌ها اشاره دارد که با خرسندی و موفقیت در زندگی همراه است (۷). درواقع سازگاری در روابط زناشویی، توافق و قصدی برای حفظ رابطه در بلندمدت است و بر شرایط پایدار نگهدارنده زوجین در کنار هم، اشاره می‌کند (۸). نتایج پژوهش‌ها نیز نشان می‌دهد، حضور کودک با ناتوانی یادگیری در خانواده می‌تواند منجر به آسیب روانی شود و زندگی زناشویی والدین را مختل کند (۹-۱۱).

از سویی نظر به اهمیت سلامت روان والدین، به‌خصوص مادران دارای دانش‌آموزان با اختلال یادگیری خاص، مقاومت و سرسختی‌شان درمقابل فشارهای روانی از اهمیت بسزایی برخوردار است و می‌تواند سنگینی این بار را برای آن‌ها سبک‌تر کند (۱۲). سرسختی روان‌شناختی^۴، مفهومی است که به‌تازگی در حوزه انعطاف‌پذیری روان‌شناختی پدید آمده است و به ارتباط ویژگی‌های درونی در کمک‌کردن به فرد برای غلبه بر تجارب منفی زندگی توجه می‌کند (۱۳). به بیانی دیگر، سرسختی روان‌شناختی به روش خام و پایدار فرد در واکنش به وقایع زندگی اشاره دارد که در آن شخص به‌جای تهدید و کنارکشیدن، احساس تعهد را حس می‌کند (۱۴). سرسختی روان‌شناختی ترکیبی از باورها درباره خویشتن و جهان است که از سه مؤلفه مبارزه‌طلبی، تعهد و مهارگری تشکیل می‌شود (۱۵). شخص دارای ویژگی مذکور که تعهد زیادی دارد، بر این باور است که باید در موقع بروز رویدادها در صحنه بماند و از مردم فاصله نگیرد؛ فارغ از اینکه چه اتفاقات تنش‌آوری اتفاق خواهد افتاد. فردی که در مؤلفه سطح بالایی در مهارت مهارگری دارد، می‌خواهد به اثرگذاری بر اتفاقات پیرامون ادامه دهد؛ فارغ از اینکه شرایط چقدر دشوار است. فردی که در مؤلفه مبارزه‌طلبی قوی است، تنیدگی‌ها را جزئی طبیعی از

زندگی و فرصتی برای یادگیری، توسعه و تحول خردمندی می‌داند (۱۶). نتایج مطالعات از رابطه معنادار بین سرسختی روان‌شناختی (کنترل، تعهد، مبارزه‌جویی) با سازگاری زناشویی دبیران متوسطه (۱۷)، توانایی پیش‌بینی ابعاد سرسختی (کنترل، چالش‌طلبی و تعهد) در سازگاری زناشویی زوج‌های جوان (۱۸)، رابطه مثبت سرسختی روان‌شناختی با سازگاری زناشویی زنان متأهل (۱۹) و نقش سرسختی روان‌شناختی در سازگاری زوجین دانشجوی (۲۰) حکایت دارد.

از عوامل تعیین‌کننده پویایی‌های روابط زناشویی و استحکام خانواده، گرایش‌های معنوی^۵ است (۲۱، ۲۲). هوش معنوی شامل توانایی‌هایی می‌شود که از معنویت نشئت گرفته است؛ همچنین نوعی رفتار سازگاری و حل مسئله را در بر می‌گیرد که بیشترین سطح رشد را در زمینه‌های مختلف شناختی، اخلاقی، عاطفی و بین‌فردی شامل می‌شود (۲۳). هوش معنوی شامل حس معنا و مأموریت در زندگی، احساس حرمت در زندگی، درک متعادل ارزش‌ها و اعتقاد به پیشرفت جهان است؛ به‌گونه‌ای که عملکرد روزانه فرد و سلامت جسمی و روحی را بهبود بخشد (۲۴). هوش معنوی باعث می‌شود فرد بیشتر سختی‌ها و استرس‌های زندگی را تحمل کند، با نرمی و دلسوزی بیشتر به مشکلات زندگی بنگرد و برای یافتن راه‌حل‌ها تلاش بیشتری انجام دهد (۲۵). پژوهش‌ها بر نقش هوش معنوی در سازگاری زندگی زناشویی زوجین (۲۶)، همبستگی معناداری بین هوش معنوی و سازگاری زناشویی فرهنگیان (۲۷)، رابطه معناداری بین هوش معنوی با سازگاری زناشویی زنان کارگر (۲۸)، همبستگی معنادار بین هوش معنوی با سازگاری زنان شاغل (۲۹) و معنویت در سازگاری خانوادگی جانبازان (۳۰)، متمرکز است.

به‌طور کلی بررسی روابط خانوادگی و عوامل سیستمی مؤثر در سلامت و پویایی دانش‌آموزان با اختلال یادگیری خاص از اهمیت زیادی برخوردار است؛ زیرا مشارکت والدین در آموزش کودکان می‌تواند خدمات معناداری را ایجاد کند و ظرفیت آموزشی را به حداکثر رساند (۳۱). از سویی باتوجه به نقش تأثیرگذار هوش معنوی و سرسختی روان‌شناختی در این بین و انجام‌شدن پژوهش‌هایی در زمینه ارتباط متغیرهای مذکور در خانواده‌های عادی، اما در زمینه والدین دارای دانش‌آموز با اختلال یادگیری خاص، تاآنجا که محقق بررسی کرد، پژوهشی به‌طور مستقیم انجام نشده است و در این زمینه خلأ پژوهشی احساس می‌شود. از سویی مطالعه در جامعه هدف، یکی از نوآوری‌های پژوهش حاضر به‌شمار می‌آید؛ ازاین‌رو پژوهش حاضر با هدف تعیین رابطه هوش معنوی و سرسختی روان‌شناختی با سازگاری زناشویی مادران دارای دانش‌آموزان با اختلال یادگیری خاص صورت گرفت.

۲ روش بررسی

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری را تمامی مادران دارای دانش‌آموز با اختلال یادگیری خاص شهر خوسف در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ تشکیل دادند. باتوجه به اینکه در

4. Psychological hardiness

5. Spirituality tendencies

1. Special Learning Disorder

2. Learning disability

3. Marital adjustment

طرح‌های همبستگی و پیش‌بینی صد نفر نمونه پیشنهاد شده است (۳۲)، صد نفر از جامعه آماری به‌شیوه نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ملاک‌های ورود مادران دارای دانش‌آموز با اختلال یادگیری خاص به پژوهش شامل داشتن حداقل سواد تحصیلات ابتدایی، تشخیص قطعی ناتوانی یادگیری کودکشان توسط کارشناسان و مربیان مرکز ناتوانی یادگیری، نداشتن بیماری روانی براساس فرم راتر و پرونده دانش‌آموز، داشتن حداقل سواد خواندن و نوشتن و داشتن رضایت آگاهانه برای تکمیل پرسش‌نامه‌های پژوهش بود. ملاک‌های خروج شرکت‌کنندگان از پژوهش عبارت بود از: تمایل نداشتن به همکاری؛ بی‌سواد بودن.

در مرحله اجرا ابتدا با مراجعه به اداره آموزش و پرورش شهر خوسف و کسب اجازه، به مرکز مشکلات ویژه یادگیری پویا مراجعه شد و ضمن ارائه مجوز لازم با همکاری مدیر، فهرست و تلفن تماس این مادران تهیه شد: مادرانی که در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ فرزندشان توسط کارشناسان مرکز مشکلات یادگیری پویا به‌عنوان دانش‌آموز اختلال یادگیری خاص شناخته شده بودند و در پروسه درمان شرکت کرده بودند، پرونده داشتند و دارای شرایط ورود به پژوهش بودند. پس از تماس با آن‌ها و تشکیل جلسه‌ای به‌صورت جداگانه در مرکز پویا، با آزمودنی‌های مایل به شرکت در پژوهش ملاقات صورت گرفت و ضمن اخذ رضایت آگاهانه از آن‌ها، برای شرکت در پژوهش و همچنین جلب اعتماد آن‌ها درباره محرمانه بودن اطلاعاتشان و آزادی عمل برای ترک پژوهش در هر مرحله‌ای از اجرا، توضیحات لازم ارائه شد و آزمودنی‌ها پرسش‌نامه‌ها را تکمیل کردند. ابزارهای زیر برای جمع‌آوری داده‌ها به‌کار رفت.

– مقیاس هوش معنوی^۱: مقیاس ۲۴ سؤالی هوش معنوی توسط کینگ در سال ۲۰۰۸ ساخته شد (۳۳) این مقیاس چهار خرده‌مقیاس تفکر انتقادی وجودی (سؤالات ۱، ۳، ۵، ۹، ۱۳، ۱۷، ۲۱)، تولید معنای شخصی (سؤالات ۷، ۱۱، ۱۵، ۱۹، ۲۳)، آگاهی متعالی (سؤالات ۲، ۴، ۶، ۱۰، ۱۴، ۱۸، ۲۰، ۲۲) و توسعه حالت هشجاری (سؤالات ۸، ۱۲، ۱۶، ۲۴) را در مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت (کاملاً نادرست=۱ تا کاملاً درست=۵) می‌سنجد. دامنه نمرات بین ۲۴ تا ۱۲۰ قرار می‌گیرد و نمرات بیشتر نشان‌دهنده هوش معنوی بیشتر و برعکس است (۳۳). کینگ در پژوهش خود روایی این مقیاس را تأیید کرد و پایایی مقیاس را با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۲ و پایایی را از طریق تصنیف ۰/۹۱ به‌دست آورد (۳۳). در ایران رقیبی و همکاران در مطالعه خود روایی آن را تأیید کردند و پایایی مقیاس به‌روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ و به‌روش بازآزمایی در نمونه‌ای ۷۰ نفری در فاصله زمانی دو هفته ۰/۶۷ محاسبه شد (۳۴).

– پرسش‌نامه سرسختی روان‌شناختی اهواز^۲: این پرسش‌نامه ۲۰ سؤالی توسط کیامرثی و همکاران در سال ۱۳۷۷ ساخته شد (۳۵). این پرسش‌نامه سه خرده‌مقیاس (مبارزه‌جویی: ۱، ۲، ۶، ۸، ۱۲، کنترل:

۳، ۴، ۵، ۷، ۹، ۱۰، تعهد: ۱۱، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰) را روی مقیاسی چهارگزینه‌ای (هرگز نمره صفر تا بیشتر اوقات نمره سه) می‌سنجد؛ اما ماده‌های ۲۱، ۱۷، ۱۳، ۱۰، ۷، ۶ به‌صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شود؛ بنابراین دامنه نمرات بین صفر تا ۶۰ قرار می‌گیرد و نمرات بیشتر نشان‌دهنده سرسختی روان‌شناختی بیشتر است (۳۵). کیامرثی و همکاران روایی این پرسش‌نامه را به‌روش روایی هم‌زمان با سه ملاک مقیاس اضطراب عمومی^۳، پرسش‌نامه افسردگی^۴ و پرسش‌نامه خودشکوفایی مزلو^۵ محاسبه کردند و ضرایب به‌دست‌آمده به‌ترتیب ۰/۶۵، ۰/۶۷ و ۰/۶۲ بود. همچنین کیامرثی و همکاران ضرایب پایایی پرسش‌نامه سرسختی روان‌شناختی اهواز را به دو روش بازآزمایی و آلفای کرونباخ به‌ترتیب ۰/۸۴ و ۰/۷۶ به‌دست آوردند (۳۵).

– مقیاس سازگاری زناشویی^۶: این مقیاس ۳۲ سؤالی توسط اسپانیر در سال ۱۹۸۷ ساخته شد (۳۶). این مقیاس چهار خرده‌مقیاس رضایت (سؤالات ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۳۱، ۳۲)، همبستگی (سؤالات ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸)، توافق (سؤالات ۱، ۲، ۳، ۵، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵) و ابراز محبت (سؤالات ۴، ۶، ۲۹، ۳۰) را روی مقیاس لیکرت (کاملاً موافقم نمره پنج تا کاملاً مخالفم نمره یک) می‌سنجد. دامنه نمرات بین ۳۲ تا ۱۶۰ است. نمرات بیشتر نشان‌دهنده سازش بیشتر بین زوجین است (۳۶). اسپانیر ضریب همسانی درونی ۰/۹۶ و ملاک اعتبار مطلوبی را برای این مقیاس گزارش کرد. همچنین ضریب آلفای کرونباخ برای کل خرده‌مقیاس‌ها (رضایت، همبستگی، توافق، ابراز محبت) و مقیاس کل به‌ترتیب ۰/۹۴، ۰/۸۱، ۰/۹۰، ۰/۷۳ و ۰/۹۶ به‌دست آمد (۳۶).

در پژوهش ملازاده روایی از اجرای هم‌زمان این مقیاس و پرسش‌نامه سازگاری زناشویی لاک و والاس^۷، با قابلیت اعتماد ۰/۷۵، برای ۷۶ نفر از زوج‌های مشابه با زوج‌های نمونه، ۰/۹۰ گزارش شد. پایایی کل به‌روش آلفای کرونباخ برای این پرسش‌نامه ۰/۹۴ به‌دست آمد (۳۷). برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از میانگین، انحراف معیار و پس از بررسی پیش‌فرض‌های آماری (استقلال باقی‌مانده‌ها از طریق آماره دوربین-واتسون، نرمال بودن توزیع نمرات به‌کمک آزمون کولموگوروف-اسمیرنف، وجود همخطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین از طریق شاخص‌های تحمل و عامل تورم واریانس) از همبستگی پیرسون و آزمون رگرسیون خطی چندگانه در سطح معناداری $\alpha=0/05$ و نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۵ استفاده شد.

۳ یافته‌ها

براساس نتایج اطلاعات جمعیت‌شناختی، از صد نفر آزمودنی ۲۵ نفر در بازه سنی ۳۰ تا ۴۰ سال (۲۵ درصد)، ۴۴ نفر در بازه سنی ۴۱ تا ۵۰ سال (۴۴ درصد) و ۳۱ نفر با بیشتر از ۵۰ سال سن (۳۱ درصد) بودند. همچنین ۳۵ نفر تحصیلات کمتر از دیپلم (۳۵ درصد)، ۲۷ نفر دیپلم (۲۷ درصد) و ۳۸ نفر بیشتر از دیپلم (۳۸ درصد) داشتند. پیش از

5. Maslow's Self-Actualization Questionnaire

6. Dyadic Adjustment Scale

7. Locke & Wallace's Marital Satisfaction Questionnaire

1. Spiritual Intelligence Scale

2. Ahwaz Psychological Hardiness Questionnaire

3. General Anxiety Scale

4. Depression Questionnaire

استفاده از ضریب همبستگی پیرسون، بررسی نرمال بودن توزیع نمرات با استفاده از آزمون کولموگوروف اسمیرنوف صورت گرفت که باتوجه به معنادار نبودن مقادیر به دست آمده فرض نرمال بودن توزیع نمرات رد نشد ($p > 0/05$). در جدول ۱ میانگین، انحراف معیار و ضریب همبستگی پیرسون متغیرهای پژوهش آورده شده است.

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار و ماتریس ضرایب همبستگی پیرسون بین هوش معنوی و سرسختی روان شناختی با سازگاری زناشویی

متغیر	میانگین	انحراف معیار	تولید معنای شخصی	آگاهی متعالی	تفکر انتقادی وجودی	توسعه حالت هشیار	کنترل	تعهد	مبارزه جویی	سازگاری زناشویی
تولید معنای شخصی	۱۵/۸۳	۲/۳۵۲	۱							
آگاهی متعالی	۱۶/۱۰	۲/۶۰۷	۰/۰۶۶	۱						
تفکر انتقادی وجودی	۱۲/۵۷	۱/۹۴۳	۰/۰۶۸۱	۰/۱۷۹	۱					
توسعه حالت هشیار	۱۴/۲۸	۱/۹۵۸	۰/۰۴۱۲	۰/۱۸۷	۰/۰۷۶۳	۱				
کنترل	۱۷/۵۳	۴/۵۷۷	۰/۰۳۹۸	۰/۱۳۶	۰/۰۵۰۴	۰/۰۹۳۴	۱			
تعهد	۱۵/۷۳	۲/۹۸۹	۰/۰۲۹۸	۰/۰۸۴	۰/۰۲۱۶	۰/۰۲۰۷	۰/۰۴۳۸	۱		
مبارزه جویی	۱۸/۸۲	۴/۰۱۳	۰/۰۵۹۸	۰/۰۲۰۵	۰/۰۸۶۵	۰/۰۸۳۴	۰/۰۶۳۸	۰/۰۴۰۶	۱	
سازگاری زناشویی	۴۸	۱۱/۰۲۵	۰/۰۴۲۰	۰/۰۲۵۹	۰/۰۴۵۱	۰/۰۴۵۵	۰/۰۵۰۹	۰/۰۴۰۸	۰/۰۵۵۹	۱

*معناداری در سطح ۰/۰۵

بر اساس نتایج جدول ۱، تمامی ضرایب همبستگی محاسبه شده بین هوش معنوی و سرسختی روان شناختی با سازگاری زناشویی مثبت و معنادار بود و مثبت بودن ضرایب حاصل نشان می دهد، بین هوش معنوی و سرسختی روان شناختی با سازگاری زناشویی ارتباط مستقیم وجود داشت ($p < 0/01$). به منظور پیش بینی سازگاری زناشویی از طریق متغیرهای هوش معنوی و سرسختی روان شناختی مادران دارای دانش آموزان اختلال یادگیری خاص، از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شد. برای بررسی استقلال باقی مانده ها، آماره دوربین-واتسون به کار رفت. مقدار آماره دوربین-واتسون برابر با ۲/۰۶۳ به دست آمد که باتوجه به اینکه مقدار آن در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ قرار داشت، می توان گفت پیش فرض استقلال باقی مانده ها رعایت شده است. برای بررسی وجود همخطی چندگانه بین متغیرهای پیش بین، شاخص های تحمل و عامل تورم واریانس (VIF) به کار رفت. باتوجه به نتایج حاصل انحرافی از مفروضه همخطی چندگانه مشاهده نشد. مقدار F برای بررسی مدل رگرسیونی برابر با ۴۸/۴۰۸ به دست آمد که در سطح آلفای کوچک تر از ۰/۰۵ معنادار بود و مشخص کرد، هوش معنوی و سرسختی روان شناختی می تواند تغییرات مربوط به سازگاری زناشویی را به خوبی تبیین کند و بیانگر مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه شده است.

جدول ۲. نتایج تحلیل رگرسیون برای پیش بینی سازگاری زناشویی بر اساس متغیرهای هوش معنوی و سرسختی روان شناختی

متغیر	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده		مقدار احتمال
	B	خطای معیار	Beta	t	
ثابت	۲۶/۴۷۴	۳/۲۵۷		۸/۱۲۹	<0/001
تفکر انتقادی وجودی	۰/۳۳۳	۰/۱۵۱	۰/۱۱۲	۲/۲۰۸	0/034
تولید معنای شخصی	۰/۷۴۵	۰/۱۶۲	۰/۲۴۵	۴/۶۱۴	<0/001
آگاهی متعالی	۰/۳۸۶	۰/۱۱۷	۰/۱۳۷	۳/۳۰۵	<0/001
توسعه حالت هشیار	۰/۴۳۱	۰/۱۷۷	۰/۱۴۳	۲/۴۲۹	0/017
مبارزه جویی	۰/۳۹۷	۰/۱۴۵	۰/۱۱۸	۲/۷۴۶	<0/001
تعهد	۰/۳۲۹	۰/۱۵۱	۰/۱۰۹	۲/۱۷۷	0/041
کنترل	۰/۳۸۲	۰/۱۶۳	۰/۱۲۷	۲/۳۴۳	0/025

مقدار مجذور R تعدیل شده مدل ارائه شده در جدول ۲ برابر با ۰/۴۷۳ به دست آمد که نشان داد، مؤلفه های هوش معنوی و سرسختی روان شناختی، ۴۷/۳ درصد از واریانس سازگاری زناشویی را تبیین کردند. در جدول ۲ مقدار ضریب رگرسیونی استاندارد شده (Beta) برای مؤلفه های تفکر انتقادی وجودی ($p = 0/034$ ، $\beta = 0/112$)، تولید

معنای شخصی ($p < 0/001$ ، $\beta = 0/245$)، آگاهی متعالی ($p < 0/001$ ، $\beta = 0/137$)، توسعه حالت هشیار ($p = 0/017$ ، $\beta = 0/143$)، مبارزه جویی ($p < 0/001$ ، $\beta = 0/118$)، تعهد ($p = 0/041$ ، $\beta = 0/109$) و کنترل ($p = 0/025$ ، $\beta = 0/127$) بود؛ از این رو نتیجه گرفته شد که مؤلفه های هوش معنوی و سرسختی روان شناختی به شکل

مثبت و معناداری توانستند سازگاری زناشویی مادران دارای دانش‌آموزان با اختلال یادگیری خاص را پیش‌بینی کنند.

۴ بحث

پژوهش حاضر با هدف تعیین رابطه هوش معنوی و سرسختی روان‌شناختی با سازگاری زناشویی مادران دارای دانش‌آموزان با اختلال یادگیری خاص انجام شد. نتایج نشان داد، بین ابعاد هوش معنوی با سازگاری زناشویی ارتباط مستقیم و معنادار وجود داشت؛ همچنین مؤلفه‌های هوش معنوی (تفکر انتقادی وجودی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی، توسعه حالت هشیاری) به شکل مثبت و معناداری سازگاری زناشویی مادران دارای دانش‌آموزان با اختلال یادگیری خاص را پیش‌بینی کردند. به بیانی دیگر هرچه هوش معنوی بیشتر شود، سازگاری زناشویی افزایش می‌یابد. یافته مذکور با نتایج مطالعات پیشین در این زمینه به طور غیرمستقیم همسوست: نتایج پژوهش چهره‌ور و همکاران بر زوجین مقیم کرمانشاه مشخص کرد، بین هوش معنوی و حمایت اجتماعی با سازگاری زناشویی رابطه معناداری وجود دارد و هوش معنوی و حمایت اجتماعی پیش‌بینی‌کننده سازگاری زناشویی است (۲۶)؛ توکلی‌زاده و همکاران در پژوهشی دریافتند که تنها هوش معنوی، سازگاری زناشویی فرهنگیان شهر گناباد را پیش‌بینی می‌کند (۲۷)؛ مطالعه دوتی با عنوان «سازگاری زناشویی تابعی از هوش معنوی» نشان داد، راهبردهای معنوی به عنوان عاملی مهم در حل تعارضات زناشویی و افزایش سازگاری زناشویی زنان کارگر شهر بمبی مطرح‌اند (۲۸)؛ شارما در پژوهشی با ارزیابی رابطه بین هوش معنوی و سازگاری زنان شاغل مشخص کرد، زنان شاغل با سطح معنوی بیشتر از سطح سازگاری بیشتری برخوردار هستند (۲۹).

در تبیین یافته مذکور پژوهش حاضر می‌توان گفت، افراد دارای هوش معنوی بیشتر، انعطاف‌پذیر هستند، درجه بیشتری از هشیاری درباره خود دارند و دارای توانایی برای رویارویی با مشکلات و دردها و چیره‌شدن بر آن‌ها هستند. چنین به نظر می‌رسد، معنویت به منزله یکی از نیازهای بسیار والاتر انسان و شکلی از هوش، نقش بنیادی در حل مشکلات زندگی افراد بازی می‌کند و به عنوان تکیه‌گاهی مهم به زندگی همسران معنا می‌دهد (۲۴). احتمالاً هوش معنوی به افراد کمک می‌کند سختی‌های زندگی را تحمل کنند و راه‌حل‌های آن را بیابند و به زندگی خود پویایی و حرکت دهند (۲۵)؛ بنابراین هوش معنوی سهم معناداری در پیش‌بینی سازگاری زناشویی دارد (۲۷). در تبیین دیگر می‌توان گفت، اعتقادات مذهبی و ارتباط صمیمی با خدا به زندگی افراد معنا و مفهوم می‌بخشد و آن‌ها در شرایط دشوار با استعانت از نیروهای برتر به راحتی تصمیم می‌گیرند. این مسئله باعث می‌شود در موقعیت‌های دشوار احساس تنهایی نداشته باشند، همسران به همدیگر در امور زندگی کمک کنند، یکدیگر را تأیید نمایند و احساس نزدیکی و انسجام بیشتری را تجربه کنند (۳۰)؛ از این رو می‌توان گفت، فردی که از هوش معنوی استفاده می‌کند، می‌تواند برای تجربیات منفی که بانی بیماری‌های روح و روان می‌شود، معنایی بیابد و از رنج آن‌ها در امان بماند یا راهی پیدا کند. همچنین می‌توان بیان کرد، عقاید و اعمال مذهبی از لحاظ درون‌فردی، فرد را قادر می‌سازد از لحاظ فیزیولوژی، شناختی و عاطفی خود را کنترل نماید و به او کمک می‌کند مسئولیت

اعمال خود را در تعارض‌ها بپذیرد. از لحاظ بین‌فردی، اعمال مذهبی شرایطی را به وجود می‌آورد که فرد در هنگام ناتوانی‌ها و مشکلات به خدا توجه کند و حمایتی برای هر دو زوج ایجاد می‌کند که از تعارض با یکدیگر اجتناب ورزند؛ بنابراین ارتباط با خدا، نقشی تعاملی و جبرانی در رابطه با روابط زناشویی دارد (۲۶). در نهایت به زوجین کمک می‌کند به سازش بیشتری در زندگی برسند.

دیگر یافته پژوهش حاضر نشان داد، بین ابعاد سرسختی روان‌شناختی با سازگاری زناشویی ارتباط مستقیم و معنادار وجود داشت؛ همچنین مؤلفه‌های سرسختی روان‌شناختی (مبارزه‌جویی، تعهد و کنترل) به شکل مثبت و معناداری سازگاری زناشویی مادران دارای دانش‌آموزان با اختلال یادگیری خاص را پیش‌بینی کردند؛ بنابراین می‌توان گفت که با افزایش سرسختی روان‌شناختی، میزان سازگاری زناشویی نیز افزایش می‌یابد. این مطالعات با یافته به دست آمده همسوست: نتایج مطالعه معین و همکاران مشخص کرد، بین سخت‌روی و (کنترل، تعهد، مبارزه‌جویی) با سازگاری زناشویی دبیران متوسطه چهار ناحیه شهر شیراز رابطه معنادار مشاهده می‌شود (۱۷)؛ روشن‌نژاد و همکاران در پژوهشی دریافتند، زوج‌هایی که سرسختی روان‌شناختی بیشتری دارند، در زندگی زناشویی خود سازگارتر هستند (۱۸). سیویچی و سیویچی در پژوهشی روی زوجین دانشجوی کارشناسی ارشد ترکیه مشخص کردند که همبستگی مثبت و معناداری بین سرسختی روان‌شناختی با سازگاری زناشویی وجود دارد (۲۰).

در تبیین یافته مذکور پژوهش حاضر می‌توان گفت، سرسختی روان‌شناختی باعث پرورش دیدی خوش‌بینانه درباره عوامل ناسازگار و استرس‌زا می‌شود. به عبارتی دیگر سرسختی فرد را قادر می‌سازد تا رویدادهای ناخوشایند را به جای اینکه تهدیدی برای امنیت خود در نظر گیرد، به فرصت‌هایی برای یادگیری تبدیل کند (۱۳) و بدین سبب این ویژگی‌ها، سازگاری را در آنان افزایش می‌دهد. از سوی دیگر سرسختی با مؤلفه‌هایی همانند تعهد، کنترل و مبارزه‌جویی با امید و معنادادن به زندگی افراد و تشویق آنان به تحمل مشکلات، سبب به وجود آمدن نگرش مثبت به زندگی می‌شود (۱۵). به عبارتی دیگر ویژگی سرسختی نیز منجر به افزایش شهامت وجودی و انگیزه انجام راهبردهای سرسختانه مقابله حل مسئله، تعاملات حمایت‌گرا-اجتماعی و خودمراقبتی بهینه خواهد شد؛ همچنین نگرش‌ها و راهبردهای سرسختانه، نقش مهم ویژه‌ای در معنابخشی به زندگی کارآمد و کامیاب ایفا می‌کند (۱۶)؛ از این رو تغییر نگرش‌ها در نهایت موجب بهبود کیفیت زندگی و سازش در زندگی زناشویی می‌شود. در تبیین دیگر، سرسختی روان‌شناختی سازه‌ای شخصیتی است که باعث می‌شود نه تنها افراد، بیشتر موقعیت‌ها و مسائل پیش روی خود را تهدیدکننده و کنترل‌ناپذیر نبینند، بلکه حتی وقتی باید به فعالیت‌هایی دست بزنند که به آن رغبت ندارند، با استفاده از راهبردهایی، آن فعالیت را به کاری جالب و مثبت و فرصتی برای رشد و بالندگی تبدیل کنند؛ از این راه می‌توانند شرایط را با ویژگی‌های خود سازگار کنند و از زندگی زناشویی خود رضایت بیشتری داشته باشند (۱۷). همچنین می‌توان گفت، افراد دارای سرسختی روان‌شناختی بیشتر، در کنترل رفتار خود توانمندتر هستند و تعهد بیشتری در قبال مسائل و اهداف دارند. این امر مهم

توانایی پیش‌بینی سازگاری زناشویی هستند؛ از این رو اگر فرد هوش معنوی بیشتر و سرسختی بیشتری را تجربه کند، از سازگاری زناشویی بیشتری برخوردار خواهد بود.

۶ تشکر و قدردانی

از تمامی افرادی که در پژوهش حاضر ما را یاری کردند، به خصوص کارشناس آموزش ابتدایی آموزش و پرورش خوسف، مدیر مرکز آموزشی و توان‌بخشی مشکلات ویژه یادگیری پویا و مربیان این مرکز، تشکر و قدردانی می‌شود.

۷ بیانیه‌ها

تأییدیه اخلاقی و رضایت‌نامه از شرکت‌کنندگان

مجاز اجرای این پژوهش با شماره ۴۰۵۳/۲۲۹۱ از مرکز آموزشی و توان‌بخشی مشکلات ویژه یادگیری پویا در تاریخ ۲۰ آبان ۱۳۹۸ صادر شده است. در این پژوهش رضایت آگاهانه از آزمودنی‌ها برای شرکت در پژوهش دریافت شد، اعتماد آن‌ها درباره محرمانه بودن اطلاعاتشان جلب شد و به آن‌ها آزادی عمل برای ترک پژوهش در هر مرحله‌ای از اجرا داده شد.

رضایت برای انتشار

این امر غیر قابل اجرا است.

تضاد منافع

در این مقاله هیچ‌گونه تضاد منفعی بین نویسندگان وجود ندارد.

منابع مالی

این پژوهش حاصل طرح پژوهشی مستقلی است که بدون حمایت مالی سازمان خاصی صورت گرفته است.

باعث خواهد شد زوجین دارای سرسختی روان‌شناختی بیشتر در مقابل مسائل و مشکلاتی که در زندگی برای آن‌ها پیش می‌آید، از تلاش لازم برخوردار باشند. این رفتار در بهبود سازگاری زناشویی آن‌ها تأثیرگذار خواهد بود (۱۹).

از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به مقطعی بودن اجرای پژوهش حاضر، استفاده از ابزارهای خودگزارش‌دهی برای جمع‌آوری داده‌ها و محدود بودن نتایج به جامعه مادران دارای دانش‌آموزان با اختلال یادگیری خاص اشاره کرد که در تعمیم نتایج به جوامع دیگر باید احتیاط لازم صورت پذیرد. با توجه به نتایج پژوهش، پیشنهاد می‌شود مشاوران، روان‌شناسان و درمانگران به آموزش مؤلفه‌های هوش معنوی و سرسختی روان‌شناختی از طریق بازسازی ذهنی نگرش‌ها در کارگاه‌های آموزشی برای خانواده‌های دارای دانش‌آموز اختلال یادگیری خاص اقدام کنند. همچنین برای افزایش گستره تعمیم‌پذیری یافته‌ها، این پژوهش در نمونه وسیع‌تر و در بین اقشار و گروه‌های مختلف و والدین عادی تکرار شود. در نهایت برگزاری مداخلات روان‌شناختی به منظور ارتقای هوش معنوی و سرسختی روان‌شناختی در راستای بهبود وضعیت روان‌شناختی و زندگی زناشویی مادران دارای دانش‌آموزان با اختلال یادگیری خاص پیشنهاد می‌شود.

۵ نتیجه‌گیری

بر اساس یافته‌های پژوهش نتیجه گرفته می‌شود، با ارتقای هوش معنوی و سرسختی روان‌شناختی می‌توان سازگاری زناشویی مادران دارای دانش‌آموزان با اختلال یادگیری خاص را بهبود بخشید. بین هوش معنوی و سرسختی روان‌شناختی با سازگاری زناشویی مادران دارای دانش‌آموزان با اختلال یادگیری خاص ارتباط مستقیم و معناداری وجود دارد. همچنین ابعاد هوش معنوی و سرسختی روان‌شناختی، دارای

References

1. American Psychiatric Association. Diagnostic and statistical manual of mental disorders. 5th edition. American Psychiatric Association; 2013. <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596>
2. Alipor A, Mahdavi Najmabadi Z. The comparison of central coherence between children with dyslexia, dysgraphia, dyscalculia and normal children. Journal of Learning Disabilities. 2014;3(4):80–98. [Persian] http://jld.uma.ac.ir/article_190.html?lang=en
3. Poletti M, Carretta E, Bonvicini L, Giorgi-Rossi P. Cognitive clusters in specific learning disorder. J Learn Disabil. 2018;51(1):32–42. <https://doi.org/10.1177/0022219416678407>
4. Moradi M, Fathi D, Gharibzadeh R, Faeedfar Z. A comparison of academic burnout, academic procrastination and feelings comparison of academic burnout, academic negligence and feeling of loneliness in students with and without learning disabilities. Stud Med Sci. 2016;27(3):248–56. [Persian] <http://umj.umsu.ac.ir/article-1-3434-en.html>
5. Sadri E, Ansari M, Esmaili Ghazivaloii F, Ghomi M. The comparison of the early maladaptive schemas and marital satisfaction in mothers with special learning disability children and mothers of normal children. Journal of Learning Disabilities. 2016;6(1):80–99. [Persian] http://jld.uma.ac.ir/article_457.html?lang=en
6. Manyam SB, Junior VY. Marital adjustment trend in Asian Indian families. Journal of Couple & Relationship Therapy. 2014;13(2):114–32. <https://doi.org/10.1080/15332691.2013.852491>
7. Peterson-Post KM, Rhoades GK, Stanley SM, Markman HJ. Perceived criticism and marital adjustment predict depressive symptoms in a community sample. Behav Ther. 2014;45(4):564–75. <https://doi.org/10.1016/j.beth.2014.03.002>
8. Durğut S, Kısa S. Predictors of marital adjustment among child brides. Arch Psychiatr Nurs. 2018;32(5):670–6. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2018.03.006>
9. Dehle C, Weiss RL. Associations between anxiety and marital adjustment. J Psychol. 2002;136(3):328–38. <https://doi.org/10.1080/00223980209604160>
10. Seyyed Noori SZ, Kafie SM, Hosseinkhanzadeh AA, Karimi R. A comparison of general health and marital satisfaction in mothers of children with learning disabilities and mothers of normal children. Middle Eastern Journal of Disability Studies. 2015;5:119–27 [Persian] <http://jdisabilstud.org/article-1-459-en.html>
11. Meikaeilei N, Ganji M, Talebi Joybari M. A comparison of resiliency, marital satisfaction and mental health in parents of children with learning disabilities and normal children. Journal of Learning Disabilities. 2012;2(1):120–37. [Persian] http://jld.uma.ac.ir/article_115.html?lang=en

12. Kazemi N, Hosseini S, Rasolzadeh V. Effectiveness of mindfulness education on psychological hardiness and mental rumination in mothers of students with learning disabilities. *Empowering Exceptional Children*. 2020;10(3):71–84. [Persian] http://www.ceciranj.ir/article_101134.html?lang=en
13. Asli Azad M, Rajaei R, Farhadi T, Aghasi A, Shahidi L. Investigating the relationship between hardiness as well as resiliency and burnout aspects in the care givers of the physically, mentally and multiple retarded patients at the welfare organization in 2015. *J Community Health*. 2016;10(2):24–32. [Persian] http://chj.rums.ac.ir/article_45784.html?lang=en
14. Aghajani MJ. Effect of Hardiness training on self-esteem and adjustment of addicted male. *J Holist Nurs Midwifery*. 2016;26(4):1–9. [Persian] <http://hnmj.gums.ac.ir/article-1-787-en.html>
15. Maddi SR. Hardiness: The courage to grow from stresses. *J Posit Psychol*. 2006;1(3):160–8. [Persian] <https://doi.org/10.1080/17439760600619609>
16. De Freitas FMB, Vannuchi M, Haddad MC, Silva LGD, Rossaneis MA. Hardiness and occupational stress in nurses managers of hospital institutions. *J Nurs FPE on Line*. 2017;11(10):4199–205. <https://doi.org/10.5205/1981-8963-V11I10A231183P4199-4205-2017>
17. Moein L, Ghiasi P, Masmoei R. Relationship between psychological hardiness and marital. *Journal of Woman & Society*. 2012;2(4):163–90. [Persian]
18. Roshannejhad N, Bayanfar F, Talepasand S. Predicting marital adjustment among young couples based on personality traits, differentiation of self and psychological hardiness. *Journal of Clinical Psychology*. 2019;11(1):93–106. [Persian] https://jcp.semnan.ac.ir/article_3935.html?lang=en
19. Zarei S. The mediating role of mindfulness in relation hardiness and forgiveness and marital adjustment married women in Tehran. *Rooyesh*. 2019;8(5):179–86. [Persian] <http://frooyesh.ir/article-1-1067-en.html>
20. Civitci N, Civitci A. Social comparison orientation, hardiness and life satisfaction in undergraduate students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2015;205:516–23. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.09.062>
21. Azarnik M, Aghaei A. Predicting the quality of the marital relationships between Isfahanian couples based on the components of spiritual intelligence (spiritual life and relying on the inner core). *Journal of Excellence in Counseling and Psychotherapy*. 2016;5(18):4–14. [Persian] http://journal-counselling.iaau.ac.ir/article_546223.html?lang=en
22. Yazdani N, Aghaei A. Effectiveness of positive psychology training in improving the quality of married women's lives: spiritual intelligence as a moderator. *International Journal of Psychology*. 2019;13(1):206–29.
23. Kaur D, Sambasivan M, Kumar N. Impact of emotional intelligence and spiritual intelligence on the caring behavior of nurses: a dimension-level exploratory study among public hospitals in Malaysia. *Appl Nurs Res*. 2015;28(4):293–8. <https://doi.org/10.1016/j.apnr.2015.01.006>
24. Amram JY. The contribution of emotional and spiritual intelligences to effective business leadership [PhD dissertation]. [Palo Alto, California]: Institute of Transpersonal Psychology; 2009.
25. Elkins M, Cavendish R. Developing a plan for pediatric spiritual care. *Holist Nurs Pract*. 2004;18(4):179–84.
26. Chehrehrvar M, Hojjatkah SH, Parvaneh E, Naderi G, Hesar Sorkhi R, Parvaneh A. Predict marital adjustment based on spiritual intelligence and social support in couples. *Rooyesh*. 2018;7(7):63–78. [Persian] <http://frooyesh.ir/article-1-553-en.html>
27. Tavakolizadeh J, Soltani A, Panahi M. Marital adjustment: the predictive role of spiritual intelligence and coping strategies. *Horizon Med Sci*. 2014;19(5):57–63 [Persian] <http://hms.gmu.ac.ir/article-1-1953-en.html>
28. Dhote S. Marital adjustment as a function of spiritual intelligence. *Andean Research Journal*. 2017;1:39–46.
29. Sharma S. A study of relationship between spiritual intelligence and adjustment in relation to their age and family system of working women. *Indian Journal of Positive Psychology*. 2017;8(3):342–6.
30. Beygi A, Mohammadifar M, Najafi M, Rezayi A. Relationship of spirituality and forgiveness with family cohesion and adaptability in veterans. *Iran J War Public Health*. 2016;8(1):33–9. [Persian] <http://ijwph.ir/article-1-529-en.html>
31. Haley K, Allsopp D. Advocating for students with learning and behavior challenges: Insights from teachers who are also parents. *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*. 2019;63(1):24–31. <https://doi.org/10.1080/1045988X.2018.1469462>
32. Delavar A. Educational and psychological research. Tehran: Virayesh; 2015. [Persian]
33. King DB. Rethinking claims of spiritual intelligence: a definition, model, and measure. Trent University: ProQuest; 2008.
34. Raghbi MS, Ahmadi SJ, Siyadat A. Tahlil mizan hooshe manavi daneshjouyan daneshgah Isfahan va erbat aan ba vizhegi haye jamiyat shenakhti [Analysis of spiritual intelligence of isfahan university students and its relation with demographic characteristics]. *Journal of Educational Psychology Studies*. 2008;5(8):39–56. [Persian]
35. Kiamrsi A, Najarian B, Mehrabizadeh Honarmand M. Sakht va etebar yabi meghyasi baraye sanjesh sarsakhti ravanshenakhti [Constructing and validating a scale to measure the psychological hardiness of the article]. *Journal of Educational Sciences and Psychology*. 1998;5(4–3):271–84. [Persian]
36. Spanier GB. Dyadic adjustment scale. In: Sherman R, Fredman N; editors. *Handbook of measurement for marriage and family therapy*. New York: Brunner/Mazel; 1987.
37. Mollazadeh J, Mansoor M, Ejehei J, Kiamanesh A. Sabk haye rooyaroo gari va sazegari zanashoo'i dar farzandan Shahed [Confrontational styles and marital adjustment in shahed children]. *Journal of Psychology*. 2002;6(3):255–75. [Persian]